

‘Omdat we de werkelijkheid niet kunnen veranderen, zullen we de ogen moeten veranderen die de werkelijkheid zien’

heemkundekring
de Heerlijckheijd Nispen

‘Omdat we de werkelijkheid niet kunnen veranderen, zullen we de ogen moeten veranderen die de werkelijkheid zien’

Over een toekomstperspectief voor onze vereniging

Ter inleiding

Toen in 1991 door een aantal mensen een heemkundekring in Nispen werd opgericht, ontstond een actieve vereniging met een bestuur dat enthousiast allerlei activiteiten organiseerde en plannen lanceerde om het Nispens heem onder de aandacht van de Nispenaren en omgeving te brengen. Dit is zeker een succes geworden. Er zijn de afgelopen jaren mooie resultaten bereikt. Met het verstrijken van de tijd bleek eveneens dat de vereniging weliswaar veel leden heeft maar dat de animo om actief te zijn, vrij beperkt is. Dit werd het meest duidelijk door het feit dat de vacatures die door vertrekkende bestuursleden ontstonden, niet meer konden worden ingevuld. Een poging om dit te compenseren door een grotere groep leden in bijvoorbeeld werkgroepen actief te laten zijn, lukt slechts mondjesmaat. Als bestuur hebben wij op deze ontwikkeling ingespeeld door met name in het laatste beleidsplan ‘Tussen ambitie en realiteit’ nadrukkelijk aan te geven dat we onze activiteiten in de periode 2006-2010 gaan beperken en nieuwe onderwerpen slechts zeer sporadisch zullen oppakken. Deze keuze is zeker niet verkeerd geweest. Maar... Toch blijkt dit nog niet voldoende te zijn. Nu we geconfronteerd worden met wederom een vertrekkend bestuurslid en ook de overige bestuursleden allemaal in oprechte eerlijkheid bekennen dat het enthousiasme van weleer niet altijd meer even groot is, rijst wel de vraag:

En nu?

Deze notitie beoogt niet het ultieme antwoord te geven maar wil wel enkele mogelijkheden schetsen die er toe kunnen bijdragen dat met geringere bestuurlijke inspanning de vereniging kan blijven draaien. Daarbij wordt uitgegaan van de huidige situatie binnen de vereniging.

Waar doen we het voor?

Als we ons willen afvragen hoe de toekomst van de kring zich kan ontwikkelen is het belangrijk te weten wat nu eigenlijk de kern is van de reden van ons bestaan. Op basis van de statuten van onze kring kan de essentie van onze heemkundekring als volgt worden geschetst:

*Door het ontplooiën van activiteiten **bekendheid geven aan en streven naar het behoud van het plaatselijk cultuurhistorisch erfgoed** om daarmee een bijdrage te leveren aan de locale identiteit van Nispen.*

Als we al onze verenigingsactiviteiten en bestuurlijke werkzaamheden toetsen aan deze definitie, kan geconcludeerd worden dat daar behoorlijk wat onder valt maar een aantal zaken ook niet of slechts in geringe mate.

Waarom zijn mensen lid van onze heemkundekring?

Ten tijde van de oprichting van de organisatie die zich wilde gaan bezig houden met het Nispens heem was er de keus om dit via een werkgroep/stichting te doen of via een vereniging. Gekozen werd voor het laatste, onder andere doordat een contributiebijdrage van leden een stabiele inkomstenfactor is en omdat gehoopt werd dat behoorlijk wat leden zich op een of andere manier wilden gaan inzetten voor de vereniging. Ondanks het feit dat we een uitstekende ledengroei kenden, bleef het aantal vrijwilligers beperkt. Gezien de relatief kleine omvang van het dorp Nispen waren we en zijn we nog steeds een naar verhouding grote vereniging. Wat zijn nou eigenlijk de hoofdmotieven van de mensen om lid te worden

en te blijven van de heemkundekring? We hebben nog nooit deze vraag expliciet aan onze leden voorgelegd maar, gezien de ervaringen, kunnen we stellen dat er eigenlijk twee hoofdmotieven zijn:

- Uiting van sympathie voor de doelstelling van de vereniging waar tegenover een geringe financiële bijdrage staat (vergelijk het lidmaatschap van het Wereldnatuurfonds, Brabants Landschap, enz.)
- Vanwege het lidmaatschap in aanmerking komen voor een jaarlijkse publicatie over het dorp en zijn inwoners met vaak herkenbare verhalen.

Geconcludeerd mag worden dat eigenlijk niemand in eerste instantie lid wordt om als vrijwilliger actief aan de slag te gaan voor de vereniging of omdat de heemkundekring zulke leuke ledenactiviteiten heeft.

Conclusie

Nu we weten waar het eigenlijk om gaat bij onze vereniging en wat mensen de belangrijkste redenen vinden om lid te worden, kunnen we kritisch kijken worden naar allerlei werkzaamheden die door het bestuur en vanuit de vereniging plaatsvinden. We formuleren twee voorwaarden waaraan onze werkzaamheden moeten voldoen:

1. Past het binnen de hoofddoelstelling van de vereniging?
2. Is het een voorwaarde voor mensen om lid te worden/te blijven van onze kring?

Toetsing van onze activiteiten aan deze voorwaarden leidt tot de conclusie dat we activiteiten kunnen afschaffen (A), reduceren (R) of continueren (C).

Activiteit	A/C/R	Toelichting
Jaarvergadering	C	<ul style="list-style-type: none"> • Is statutaire verplichting • Kan gebruikt worden om verantwoording af te leggen over gevoerd (financieel) beleid en goedkeuring te vragen voor te ondernemen activiteiten
Najaarsbijeenkomst	A	<ul style="list-style-type: none"> • Vermindering van informatieverstrekking is laatste jaren gecompenseerd door actuele berichtgeving op website. Discussie kan eventueel ook op jaarvergadering of indien nodig tijdens een speciale bijeenkomst • Presentatie jaarboek kan mogelijk op een kleinschaligere manier worden georganiseerd of in combinatie met een te handhaven activiteit, erkenning van inspanningen door auteurs en redactie blijft belangrijk • Eventueel jaarboeken laten afhalen tijdens (speciale) inloopochtend van heemkundekring • Overigens nagaan of distributie van de jaarboeken efficiënter georganiseerd kan worden
Lezingencyclus Cultuurhistorisch Netwerk Roosendaal-Essen-Kalmthout	C	<ul style="list-style-type: none"> • Kost weinig inspanning, door de samenwerking met andere organisaties wordt doelgroepbereik vergroot

Nieuwsbrief	R	<ul style="list-style-type: none"> • Blijven stimuleren dat nieuwsbrief digitaal wordt verzonden • Mogelijkheden nagaan om nieuwsbrief compacter te maken (prioriteit bij website leggen) en minder vaak uit te brengen. Tevens nagaan of nieuwsbrief 'opvallender' kan worden gemaakt (kleurenafdruk/gekleurd papier)
Webactiviteiten	C	<ul style="list-style-type: none"> • Kost inspanning maar minder dan het opmaken van brieven, uitnodigingen, ed. Bovendien is het een uitermate geschikt instrument om bekendheid te geven aan het Nispens erfgoed en zal het in toenemende mate (voor jongeren) de eerste kennismaking met het dorpsverleden zijn
Excursies	R	<ul style="list-style-type: none"> • Kost tijd maar levert niet altijd gewenst rendement • Daarom voortaan nog maar één keer per jaar een excursie organiseren (ombouwen tot 'jaarlijks ledenuitstapje') • Incidenteel eventueel een bezoek aan tentoonstelling elders voor zover het een relatie met het Nispens erfgoed heeft
Tweejaarlijkse grote tentoonstelling	R	<ul style="list-style-type: none"> • In de huidige opzet staat inspanning niet in verhouding tot het rendement ('maanden voorbereiding' versus één weekend) • Een expositie gedurende enkele weken in bijv. de kerk in de periode mei-september zorgt voor een groter bereik (vergroting doelgroep) • 'Kleinere' tentoonstellingen kunnen ook best, zie bijvoorbeeld expositie Roosendaalse heemkundekring of Gemeentearchief • Nagaan waar aangesloten kan worden bij andere activiteiten in het dorp, dit kan efficiënter zijn • Uitgangspunt om de twee of drie jaar maar vrijblijvender dan nu het geval is
Vertegenwoordiging vanuit kring in straatnaamgevingscommissie	C	<ul style="list-style-type: none"> • Ongeveer een keer per jaar een (korte) vergadering die weinig voorbereiding vraagt terwijl we op deze manier wel invloed kunnen uitoefenen op naamgeving in Nispen
Vertegenwoordiging vanuit kring in redactie. Publicaties Gemeentearchief	A	<ul style="list-style-type: none"> • Hoewel van jaar tot jaar verschillend kan het behoorlijk wat tijd kosten terwijl de meerwaarde voor Nispen gering is (mocht een lid interesse tonen dan is dat natuurlijk ook prima!)
Vertegenwoordiging vanuit kring in/lidmaatschap Brabants Heem	C	<ul style="list-style-type: none"> • Kost niet veel tijd (twee avonden per jaar) terwijl het lidmaatschap zorgt voor externe contacten en betrokkenheid bij ontwikkelingen op erfgoedgebied waarmee voordeel gedaan kan worden

Vertegenwoordiging vanuit kring in deelnemersraad Dorpshuis	C	<ul style="list-style-type: none"> Enerzijds is de vraag wat de meerwaarde momenteel voor onze vereniging is, anderzijds is betrokkenheid vanwege toekomstige ontwikkelingen wenselijk t.b.v ErfgoedCentrum
Vertegenwoordiging vanuit kring in Cultuurhistorisch Netwerk Roosendaal-Essen-Kalmthout	C	<ul style="list-style-type: none"> Kost niet veel tijd (twee avonden per jaar) terwijl deelname zorgt voor contacten met lokale overheid en verwante organisaties waardoor betrokkenheid bij ontwikkelingen op erfgoedgebied ontstaat en belangen behartigd kunnen worden. Daarbij moet wel het voorbehoud worden gemaakt dat eigen activiteiten in principe voorrang hebben voor eventuele gezamenlijke activiteiten, tenzij. Deze koers volgen wij overigens al jaren
Collecties (verzamelen, beheren, registreren)	C	<ul style="list-style-type: none"> Het verzamelen, beheren van voorwerpen, afbeeldingen, documenten behoort tot de hoofddoelstelling van onze vereniging De mate waarin dit mogelijk is en de snelheid waarmee dit gebeurt is ook afhankelijk van vrijwilligers
ErfgoedCentrum Nispen	C	<ul style="list-style-type: none"> Een ruimte waar verzamelingen geraadpleegd kunnen worden draagt bij aan de bekendheid. Vraag is wel of de financiële lasten op termijn op te brengen blijven
Werkgroep toponiemen	A	<ul style="list-style-type: none"> Werkgroep toponiemen 'afschaffen' omdat dit feitelijk al het geval is, in afwachting van vrijwilligers die dit verder willen oppakken
Werkgroep interviews	R	<ul style="list-style-type: none"> Als er geen animo (meer) is, dan afschaffen, in afwachting van vrijwilligers die dit verder willen oppakken
Jaarboek	C	<ul style="list-style-type: none"> Zeker een voorwaarde voor mensen om lid te worden/te blijven van de kring. Vraag is wel hoe lang deze inspanning volgehouden kan worden
Overige publicaties	R	<ul style="list-style-type: none"> Past in hoofddoelstelling van de kring, gezien de hoeveelheid werk moet hiermee wel terughoudend worden omgegaan
Overige activiteiten	C	<ul style="list-style-type: none"> Op basis van huidig beleidsplan is reeds de keuze gemaakt om zeer beperkt andere activiteiten te organiseren (zoals Open Monumentendag) en aanwezig te zijn bij evenementen (zoals de braderie te Nispen) Steeds de afweging maken of er aanleiding en mogelijkheid (vrijwilligers) voor is

Risico's

Wie naar bovenstaande lijst kijkt komt de conclusie dat met name activiteiten die gericht zijn op leden alsook werkgroepen worden afgeschaft c.q. gereduceerd. Wat blijft is het jaarboek maar het is na bijna twintig jaarboeken wel de vraag of dit nog steeds op dezelfde wijze kan worden voortgezet. De mogelijkheden om volop artikelen van kwalitatief niveau te publiceren (en eerst zorgen dat ze geschreven worden!) is voor onze kring met Nispen als uitgangspunt

natuurlijk beperkt. In de toekomst kan bekeken worden of samenwerking ten aanzien van publicaties met andere kringen in onze gemeente mogelijk is dan wel of we afstappen van het concept jaarboek en tot incidentele publicaties overgaan. Dat kan het risico met zich meebrengen dat een grote groep leden bedankt voor het lidmaatschap. Daardoor zullen de lasten voor het huren van een eigen ruimte relatief zwaarder worden en zal de afweging gemaakt moeten worden of dit kan worden voortgezet. Een oplossing zou kunnen zijn dat het ErfgoedCentrum Nispen 'geïntegreerd' wordt in andere cultuurhistorische of maatschappelijke voorzieningen. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld een informatiepunt in een toekomstige multifunctionele accommodatie of een 'thuiskamer' zoals die elders in de provincie bestaat. Daardoor worden de kosten voor de kring geringer.

Tot slot

Als we de besproken voorstellen daadwerkelijk uitvoeren is er sprake van een 'versoering' of een 'krimp'. Is dat erg? Het is natuurlijk nooit leuk om een stap terug te doen maar de realiteit is wel dat het niet anders kan op grond van de huidige situatie. En laten we niet vergeten dat, als we onze vereniging vergeleken met enkele andere kringen in de buurt, opvalt dat naburige kringen veelal een groter gebied bestrijken (Wouw, Essen), of een gebied met veel meer inwoners (Roosendaal). Bovendien constateren we dat heemkundekringen met een gebied van de omvang van Nispen (zoals Schijf en Zegge) over het algemeen een stuk minder leden kennen en het activiteitsniveau zeker niet hoger ligt. 'Besturen is vooruitzien', daarbij hoort ook het onder ogen zien van de realiteit en daar (tijdig) naar handelen. Met de keuzes die het bestuur voorstelt, hopen we daaraan een goede invulling te geven.

September 2009,
Bestuur Heemkundekring de Heerlijkheid Nispen